

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

หมีแพนด้าเป็นสัตว์ป่าหายากที่อยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์ ในธรรมชาติพบได้ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนเท่านั้น หมีแพนด้าเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ ลำตัวมีสีขาวและสีดำสลับกัน โดยส่วนที่มีสีดำคือบริเวณรอบดวงตา จมูก หู ขาหน้าจนถึงหัวไหล่ ขาหลังและเท้า มีจมูกแบนราบ น้ำหนักตัวประมาณ 70-125 กิโลกรัม สูงประมาณ 1 เมตร ลำตัวยาว 1.5-1.9 เมตร ลักษณะถิ่นที่อยู่อาศัยของหมีแพนด้าเป็นป่าบนภูเขาที่มีความสูงประมาณ 2,600-3,000 เมตรจากระดับน้ำทะเล ลักษณะของพื้นที่เป็นป่าไผ่ ป่าไม้ยืนต้น ป่าไม้ผลัดใบ ป่าไม้สนและป่าหญ้ามากกว่า 90 % ของอาหารที่หมีแพนด้ากินคือไผ่ ซึ่งบางครั้งอาจจะกินผลไม้และซากสัตว์บ้าง หมีแพนด้าเป็นสัตว์ที่อายุถึงวัยเจริญพันธุ์ช้าประมาณ 5.5-6.5 ปี ออกลูกครั้งละ 1-3 ตัว หมีแพนด้าเพศเมียเป็นสัตว์ปีละครั้งประมาณเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม ระยะเวลาตั้งท้องนาน 3.5-5 เดือน

นับตั้งแต่ พ.ศ.2544 ที่ ฯพณฯรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ) ได้เจรจาขอหมีแพนด้าจากประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรีของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนซึ่งทางรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนมีความยินดีที่จะมอบหมีแพนด้าจำนวน 2 ตัว ให้ประเทศไทยนำมาจัดแสดงไว้ที่ประเทศไทย ณ สวนสัตว์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นเวลา 10 ปี เริ่มตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2546 เป็นต้นไป เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งสัมพันธไมตรีและเพื่อร่วมเฉลิมฉลอง 72 พรรษาพระราชินี ในปี พ.ศ.2547 โดยองค์การสวนสัตว์ได้รับความไว้วางใจให้ดูแลหมีแพนด้าคู่นี้ ซึ่งได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆของทั้งภาครัฐและภาคเอกชนเป็นค่าใช้จ่ายในการดูแลหมีแพนด้า หมีแพนด้ามีจัดแสดงอยู่เพียง 6 ประเทศทั่วโลก ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา เม็กซิโก เยอรมัน ออสเตรีย ญี่ปุ่นและไทย ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศเมืองร้อนประเทศเดียวที่ได้รับหมีแพนด้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีนถือว่าเป็นความโชคดีของคนไทยทั้งประเทศเนื่องจากหมีแพนด้าเป็นสัตว์สำคัญที่สุดและหวงแหนอย่างยิ่งของจีน เป็นสัตว์ที่มีอัตราการใกล้สูญพันธุ์สูงมากเพราะในป่าธรรมชาติในสาธารณรัฐประชาชนจีนมีจำนวนเพียงประมาณ 1,000 ตัวเท่านั้น การที่ประเทศจีนให้หมีแพนด้าแก่ประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงสัมพันธภาพที่ดีที่มีต่อกันอย่างยาวนาน

การเดินทางมาของหมีแพนด้าในวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ.2546 ได้รับความสนใจจากประชาชนและสื่อมวลชนจำนวนมาก มีการจัดพิธีต้อนรับอย่างยิ่งใหญ่ถ่ายทอดสดแพร่ภาพทั่วประเทศ หมีแพนด้าเป็นสัตว์ที่มีความน่ารักเพราะลำตัวที่อ้วนกลม ขนปุกปุย รวมถึงพฤติกรรมซุกซน ซึ่งเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้าชมความน่ารักของหมีแพนด้า ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่จังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น หมายถึงจะมีการสะพัดของเงินตราทั้งในประเทศและต่างประเทศด้วย

จากตาราง 1.1 จะเห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวสวนสัตว์เชียงใหม่เพิ่มขึ้นจาก 611,635 คนในปี พ.ศ. 2546 เป็น 1,316,758 คน ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2547 และรายได้จากการท่องเที่ยวของสวนสัตว์เชียงใหม่เพิ่มขึ้นจาก 14,670,566 บาท ในปี พ.ศ. 2546 เป็น 29,687,813 บาทในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2547 ดังนั้นการเดินทางมาของหมีแพนด้าก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของจังหวัดเชียงใหม่โดยจำนวนนักท่องเที่ยวสูงขึ้นและรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น รายได้จากการท่องเที่ยวส่วนหนึ่งได้มาจากการเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมหมีแพนด้าจากนักท่องเที่ยว องค์การสวนสัตว์ร่วมกับโครงการวิจัยและจัดแสดงหมีแพนด้าในประเทศไทย กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมหมีแพนด้า ดังนี้ ผู้ใหญ่ 50 บาท เด็ก 20 บาท ชาวต่างประเทศ ผู้ใหญ่ 100 บาท เด็ก 50 บาท

ตาราง 1.1 รายได้และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวสวนสัตว์เชียงใหม่ในช่วงปีงบประมาณ 2540 ถึง มี.ย.2547

ปีงบประมาณ	จำนวนนักท่องเที่ยว (คน)	รายได้ (บาท)
2540	681,232	13,957,772
2541	704,674	14,851,353
2542	588,581	17,356,714
2543	522,805	14,930,423
2544	565,488	13,598,930
2545	558,456	14,548,718
2546	611,635	14,670,566
ต.ค.2546-มี.ย.2547	1,316,758	29,687,813

ที่มา: สวนสัตว์เชียงใหม่ (2547)

อย่างไรก็ตามหากทางสวนสัตว์เชียงใหม่จะมีการปรับปรุงการให้บริการในการเข้าชมและสภาพแวดล้อมในบริเวณจัดแสดงหมีแพนด้า ทั้งด้านความสะดวก ความปลอดภัย และความสะอาดสบายจำเป็นต้องอาศัยงบประมาณในการดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งงบประมาณส่วนหนึ่งมาจากการเก็บค่าธรรมเนียมเข้าชมหมีแพนด้าจากนักท่องเที่ยว ดังนั้น การศึกษาถึงความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness To Pay) ของนักท่องเที่ยว สำหรับการเข้าชมหมีแพนด้าจะนำมาสู่ค่าธรรมเนียมที่นักท่องเที่ยวยินดีจะจ่ายที่แท้จริง เพื่อที่สามารถจะนำไปใช้ในการปรับปรุงการให้บริการและสภาพแวดล้อมในบริเวณจัดแสดงหมีแพนด้า ซึ่งจะทำการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมเข้าชมหมีแพนด้ามีความเหมาะสมกับค่าใช้จ่ายในการดูแลหมีแพนด้า

เนื่องจากหมีแพนด้าเป็นสัตว์ป่าที่อยู่ในภาวะใกล้สูญพันธุ์ เพราะมีข้อจำกัดในการดำรงชีวิตอยู่ในธรรมชาติจึงมีกระแสการอนุรักษ์มากขึ้น โดยเฉพาะในประเทศไทยรัฐประชาชนจีนและประเทศอื่นที่มีการจัดแสดงหมีแพนด้ารวมทั้งประเทศไทยด้วย อย่างไรก็ตามในกระบวนการการอนุรักษ์จำเป็นต้องอาศัยนโยบายที่ดีประกอบกับงบประมาณที่เพียงพอจึงควรมีการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์หมีแพนด้า เพื่อเอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์หมีแพนด้าในระยะยาว ซึ่งปัจจุบันมีโครงการวิจัยและจัดแสดงหมีแพนด้าในประเทศไทยภายใต้ความรับผิดชอบขององค์การสวนสัตว์โดยใช้งบประมาณแผ่นดินและมีรายได้จากการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าชมหมีแพนด้าจากนักท่องเที่ยวเพื่อการดำเนินงานอีกส่วนหนึ่ง แต่หากมีการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์หมีแพนด้าโดยงบประมาณการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์หมีแพนด้ามาจากการประเมินค่าความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to Pay) ของนักท่องเที่ยว จะทำให้การช่วยเหลือดูแลและอนุรักษ์หมีแพนด้ามีประสิทธิภาพในระยะยาวต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อประเมินค่าความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับการเข้าชมหมีแพนด้า
2. เพื่อประเมินค่าความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับโครงการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์หมีแพนด้า

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

ผลของการศึกษาสามารถใช้เป็นประโยชน์ในการกำหนดนโยบายการจัดแสดง การช่วยเหลือดูแลหมีแพนด้าได้ โดยนำค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวมาเป็นแนวทางในการกำหนดค่าธรรมเนียมในการเข้าเยี่ยมชมหมีแพนด้า และเพื่อจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์หมีแพนด้าเพื่อช่วยเหลือและดูแลหมีแพนด้าต่อไป

นอกจากนี้สามารถนำไปใช้อ้างอิงในการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์สัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์อื่นๆ ในประเทศไทย ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติต่อไป

1.4 ขอบเขตในการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับค่าความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to Pay: WTP) ในครั้งนี้ จะทำการศึกษาถึงค่าความเต็มใจที่จะจ่ายของนักท่องเที่ยวสำหรับการเข้าชมหมีแพนด้า และโครงการจัดตั้งกองทุนอนุรักษ์หมีแพนด้า โดยทำการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวชมหมีแพนด้า ณ สวนสัตว์เชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เก็บข้อมูลตั้งแต่ช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2547